

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Χρύσα Ευσταθιάδου
Τηλέφωνο : 2132161770
Fax : 2132161935
E-mail: efstathiadou@moh.gov.gr

ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, 29-11-2019
Αριθμ. Πρωτ.:363

ΠΡΟΣ :

- 1) Υφυπουργό Υγείας κ. Β. Κοντοζαμάνη
- 2) Γενικό Γραμματέα Υγείας κ. Ι. Κωτσιόπουλο
- 3) Προϊσταμένη της Δ/σης Ψυχικής Υγείας
κα Κ. Φράγκου

Κοινοποίηση: 1) Α΄ Ψυχιατρική Κλινική Ιατρικής
Σχολής του ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο,
Βασ. Σοφίας 74, 115 28 Αθήνα
2) 1^η ΥΠΕ, υπόψη Δ/κτῆ κ. Π. Στάθη
Ζαχάρωφ 3, Αθήνα Τ.Κ. 115 21

Θέμα: «Ένταξη αστέγου ψυχικά ασθενή σε Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης».

Σχετ: α) Το με αριθμ. Εμπ. Πρωτ. 386/11-7-2019 έγγραφο της Α΄ Ψυχιατρικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο, προς την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές.

Η Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της κατά το άρθρ. 2 Ν. 2716/1999, «εποπτεύει και ελέγχει την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές...» και «παρεμβαίνει κάθε φορά που διαπιστώνει παραβίαση των δικαιωμάτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές».

ΙΣΤΟΡΙΚΟ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Ειδική Επιτροπή έλαβε αναφορά της Α΄ Ψυχιατρικής Κλινικής της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ του Αιγινήτειου Νοσοκομείου σχετικά με προβλήματα που αντιμετώπισαν στη μετάβαση της ασθενούς Β σε Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (ΜΨΑ).

Πιο συγκεκριμένα, στο ανωτέρω έγγραφο αναφέρεται ότι παρά τις προσπάθειες της Ιατρικής, της Κοινωνικής Υπηρεσίας και τις σχετικές αποφάσεις της 1^{ης} ΥΠΕ δεν κατέστη δυνατή η ένταξη της

ασθενούς σε στεγαστική δομή στην κοινότητα και μάλιστα σε 2 διαφορετικά ΝΠΙΔ, λόγω του ότι η ασθενής αρνήθηκε να υπογράψει τον ισχύοντα εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας.

Από τα στοιχεία του εγγράφου και την στις 7/10/2019 τηλεφωνική επικοινωνία του μέλους της Ειδικής Επιτροπής κας Φίτσιου με την Κοινωνική Λειτουργό, κα *** προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Η ασθενής Β νοσηλεύεται στο Αιγινήτειο κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας (14/2/2019). Η διάγνωση που τέθηκε ήταν χρόνια σχιζοφρενική διαταραχή ανθεκτική στη φαρμακευτική αγωγή. Αν και δεν είχε επίγνωση του νοσηρού και ως εκ τούτου δεν συνεργαζόταν για τη μετάβασή της σε ΜΨΑ, αρνούμενη να υπογράψει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της, δεν συνέτρεχε ιατρικός λόγος να συνεχίσει να νοσηλεύεται επ' αόριστον. **Η εν λόγω ασθενής δεν είχε στέγη και υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον και η κατάσταση της ψυχικής της υγείας επέβαλε την προστατευμένη διαβίωση.** Επίσης δεν τελούσε αρχικά υπό καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης. Τέθηκε στη συνέχεια κατόπιν προσπαθειών της Κοινωνικής Υπηρεσίας για την εξεύρεση των συγγενών της, καθώς μέχρι τότε δεν υπήρχε σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον .

2. Η Ιατρική και η Κοινωνική Υπηρεσία ανέλαβαν επίσης πρωτοβουλίες για τη μετάβασή της ασθενούς Β σε ΜΨΑ και εντέλει, παρά τα εμπόδια, υπήρξε θετική εξέλιξη.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Με αφορμή την παραπάνω αναφορά και επικοινωνία, αλλά και άλλες περιπτώσεις, έχουν τεθεί υπόψη της Ειδικής Επιτροπής προβλήματα τα οποία συνοψίζονται στο γεγονός ότι α) ο/η ψυχικά ασθενής δεν συνεργάζεται ή β) η ΜΨΑ αρνείται τη μετάβαση είτε λόγω της αρνητικής στάσης των ασθενών είτε λόγω του επιχειρήματος ότι η μονάδα δεν είναι κατάλληλη για τις ανάγκες τους.

Τα παραπάνω προβλήματα δύνανται να γενικευτούν και να δοθούν λύσεις, διότι αφορούν την αντιμετώπιση όμοιων καταστάσεων ασθενών που κρίνεται αναγκαίο να ενταχθούν σε μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης (ΜΨΑ) :

1. Οι ψυχικά ασθενείς, ιδίως οι χρόνιοι, που δεν έχουν υποστηρικτικό περιβάλλον (προσωπικό ή οικογενειακό) ή δεν μπορούν να παραμείνουν σε αυτό και χρειάζονται ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη, είναι ανάγκη να μεταβαίνουν σε **κατάλληλες Μονάδες Ψυχικής Υγείας στην κοινότητα (ΜΨΑ)** που μπορεί να είναι δημόσιες, ιδιωτικές μη κερδοσκοπικές, καθώς και ιδιωτικές κερδοσκοπικές, βάσει των άρθρων 11 ν. 2716/1999 και 12, ν.4272/2014.
2. Σύμφωνα με την εγκύκλιο με Αρ. Πρωτ.:Γ3α.β/Γ.Π.οικ.96899/12-12-2018 (Γ.Γ του Υπουργείου Υγείας), ορίζεται **η διοικητική διαδικασία της μετάβασης** των ψυχικά ασθενών σε κατάλληλη Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης στην κοινότητα, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που βασικά στηρίζονται στην κατάσταση της ψυχικής υγείας των ασθενών, στην απουσία υποστηρικτικού οικογενειακού περιβάλλοντος και στην οικονομική ανάγκη. Μάλιστα, δίνεται προτεραιότητα σε αστέγους ασθενείς.

3. Κατά την εφαρμογή της εγκυκλίου έχουν αναφερθεί **προβλήματα, κυρίως για ασθενείς που δεν έχουν επίγνωση του νοσηρού**, γεγονός το οποίο δυσκολεύει την ψυχοκοινωνική αποκατάστασή τους, καθώς δεν μπορεί να παραμένουν νοσηλευόμενοι επ' αόριστον, χωρίς προοπτική αποκατάστασης. Ως προς αυτό το σημείο, η εγκύκλιος είναι ελλιπής, καθώς στις περιπτώσεις αυτές απαιτούνται οδηγίες διαχείρισης τέτοιων περιστατικών, χρειάζεται να καταρτιστεί πολύ λεπτομερειακό εξατομικευμένο πλάνο ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, να γίνεται διασύνδεση με τις αντίστοιχες μονάδες ψυχικής υγείας του τομέα, καθώς και με την αντίστοιχη Υ.Π.Ε. για να διερευνώνται οι δυνατότητες εξεύρεσης κατάλληλης θέσης σε στεγαστική μονάδα. Επιπλέον είναι απαραίτητη η εντατική και σταθερή θεραπευτική εργασία για την επίτευξη *θεραπευτικής συμμαχίας και τη συνειδητοποίηση του ασθενούς*. Θα ήταν βοηθητικό μετά από ένα εύλογο διάστημα και αφού έχει διερευνηθεί ποια μονάδα θα αναλάβει τον ασθενή να εμπλακεί στην προσπάθεια και η εκεί θεραπευτική ομάδα, με ένα σταθερό πρόσωπο και να υπάρξει συνεργασία μεταξύ της ομάδας στο νοσηλευτικό ίδρυμα και της ομάδας στην στεγαστική μονάδα στην Κοινότητα.
4. Για την εκπλήρωση του αμέσως ανωτέρου σκοπού, αλλά και για την εξεύρεση κατάλληλης μονάδας που να ταιριάζει στις ανάγκες κάθε ασθενή, **η Ειδική Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός Κλινικού Πρωτοκόλλου Μετάβασης, που θα περιλαμβάνει σαφή κριτήρια ως προς την καταλληλότητα της μονάδας για τον ασθενή και τη διαδικασία προετοιμασίας και υποδοχής του και θα διευκολύνει προς αυτή την κατεύθυνση**. Το παραπάνω πρωτόκολλο θα συμπληρώσει τη σχετική εγκύκλιο.
5. Όσον αφορά τα σχετικά ζητήματα που αφορούν τη **βούληση ψυχικά ασθενούς και τη βούληση του δικαστικού συμπαραστάτη για την ένταξη ασθενούς σε ΜΨΑ**, η Ειδική Επιτροπή παραπέμπει στα περί Δικαστικής Συμπαραστάσης άρθρα 1666, 1667, 1676, 1677, 1679, 1680, 1681 και 1684 του Α.Κ. Ειδικότερα σχετικά με τις αποφάσεις που μπορεί να πάρει ο Δικαστικός Συμπαραστάτης, ισχύει το άρθρο 1680 του Α.Κ., όπως ερμηνεύεται από τη με αρ. 77/2018 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους:
 - α) Κατ' άρθρο 1680 Α.Κ. το δικαστήριο μπορεί να αναθέτει στο δικαστικό συμπαραστάτη εν όλω ή εν μέρει και την επιμέλεια του προσώπου του συμπαραστατούμενου. Κατά την άσκηση της επιμέλειας, ο δικαστικός συμπαραστάτης οφείλει να εξασφαλίζει στο συμπαραστατούμενο τη δυνατότητα να διαμορφώνει μόνος τις προσωπικές του σχέσεις, εφόσον του το επιτρέπει η κατάσταση του. Συνήθως θεωρείται ότι όποιος έχει πλήρη δικαστική συμπαραστάση έχει και την επιμέλεια του προσώπου του (δηλαδή ο δικαστικός συμπαραστάτης αποφασίζει μόνος για θέματα υγείας, διαβίωσης, εκπαίδευσης, μόρφωσης, προσδιορισμού του τόπου της διαμονής του συμπαραστατούμενου).
 - β) Σύμφωνα με την υπ' αρ. 77/2018 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σχετικά με την επιμέλεια του προσώπου των ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας που έχουν τεθεί σε δικαστική συμπαραστάση θεωρείται ότι ο δικαστικός συμπαραστάτης μπορεί να αποφασίζει για θέματα μόνο εάν έχει οριστεί στην απόφαση ότι του έχει ανατεθεί και η επιμέλεια του συμπαραστατούμενου.

Είναι προφανές ότι αυτό που προάγει ο νομοθέτης είναι η υποστήριξη του συμπαραστατούμενου να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων όσο αυτό είναι δυνατόν. Αυτό όμως ενισχύεται μόνο με την

καλλιέργεια της σχέσης και της συνεργασίας όλων των εμπλεκομένων: ασθενής, περιβάλλον ή/και συμπαραστάτης, θεραπευτική ομάδα παραπέμπουσα μονάδα και θεραπευτική ομάδα δομής υποδοχής, (όπως παραπάνω 3 και 4).

Για την Ειδική Επιτροπή

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΣΥΛΗ**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ (ηλεκτρονικά):

- 1) Αυτοτελές Τμήμα Προστασίας
Δικαιωμάτων Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας